

Žalobu proti akciové pojišťovací společnosti, jejíž hlavní sídlo bylo v Berlíně a generální zastupitelství v Praze, zadal žalobce na krajském soudě v Liberci, kdež měla žalovaná samostatné zastupitelství, založiv místní příslušnost na ustanovení § 99, odstavec třetí j. n. Námitku místní nepřislušnosti soud první stolice zamítl, rekursní soud jí vyhověl a žalobu odmítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Dovolací rekurs není odůvodněn. Podmínkou použití sudiště jmění ve smyslu § 99 j. n. jest, že žalovaná strana v tuzemsku nemá bydliště ani sídla ve smyslu §§ 75 j. n. Že tato podmínka se vztahuje i na ústavy a společnosti uvedené v třetím odstavci § 99 j. n., jest zřejmo z účelu tohoto zákonného ustanovení, chrániti zájmy věřitelů, již mají v tuzemsku své bydliště, a jim umožniti snažší vymáhání jejich práv proti povinným, majícím bydliště v cizině, tak, aby tuzemský žalobce nebyl nucen domáhati se svého práva před cizozemským soudem. Nutnost této ochrany odpadá, jedná-li se o společnost, která vedle cizozemského sídla má druhé sídlo v tuzemsku. Správnosti tohoto názoru nasvědčuje i doslov třetího odstavce § 99 j. n.: »cizozemské ústavy, majetkové podstaty, společnosti, společenstva a jiná sdružení osob mohou mimo to žalována býti u toho tuzemského soudu, v jehož obvodě jest jejich stálé zastupitelství pro tuzemsko neb orgán, jemuž svěřeno jest obstarávání obchodů takových ústavu a společností«. Slovy »mimo to« poukazuje se k prvnímu odstavci, který upravuje sudiště jmění všeobecně proti osobám, jež v tuzemsku nemají bydliště. V tomto případě není sporno, že žalovaná pojišťovací společnost má své sídlo v Berlíně, a generální, protokolované zastupitelství v Praze. Toto zastupitelství jest dle čl. IV. cí. nař. ze dne 29. listopadu 1865, čís. 127 ř. zák. a dle § 2 zákona ze dne 29. března 1873, čís. 42 ř. zák. povoláno, zastupovati žalovanou společnost jak vůči státní správě, tak i vůči třetím osobám soudně i mimosoudně v tuzemsku s neobmezenou plnou mocí ve všech záležitostech, které mají svůj základ v provozování obchodů v tuzemsku. Z § 6 vlád. nař. ze dne 10. června 1919, čís. 321 sb. z. a n. jest zřejmo, že zmíněné předpisy v uvedených směrech nedoznaly v podstatě žádných změn. Nechtěli-li tedy v tomto případě žalobci žalovati v Německu, mohli v tuzemsku podati žalobu dle § 75 j. n. jedině v sídle zastupitelství žalované společnosti v Praze a nikoliv v Liberci, kde, jak vychází z přednesu stran, takového zastupitelství není. Ustanovení odstavce třetího § 99 j. n. nepřichází, jak výše uvedeno, v úvahu, jelikož tu není předpoklad prvního odstavce tohoto §, že žalovaná strana v tuzemsku nemá ani bydliště ani sídla.

Čís. 1921.

Zajištění půdy drobným pachtýřům (zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Lhostejno, kolik pozemků měl požadovatel v pachtu, jen když výměra vlastních nepřesahovala 8 ha.

K pojmu hospodářského celku. Požadovacímu právu dle § 2 požad. zák. podléhají pouze pozemky, jež nepřesahují výměry § 3 poslední odstavce požad. zákona.

Podle § 15 platí za doznané jen ty podmínky požadovacího práva, jež přihláška tvrdí. Skutečnosti, požadovací právo vylučující, nejsou lhůtou vázány leda, že v přihlášce uvedeny byly způsobem záporným.

(Rozh. ze dne 17. října 1922, R I 1203/22.)

Proti pachtýřovu nároku na přiznání pozemku do vlastnictví namítl vlastník, že jde o hospodářský celek. Soud první stolice námitku zamítl. Rekursní soud zrušil napadené usnesení a uložil prvnímu soudu, by, doplně řízení, o požadovacím nároku rozhodl. Důvody: § 17 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. nařizuje jasně, že okresní soud, vyslechna osoby, jichž práva mohou být dotčena, a, vyšetře rozhodné okolnosti po případě na místě samém za součinnosti znalce, rozhodne usnesením, zda a pokud nárok uchazečův na postoupení požadovaného pozemku trvá, v jakých lhůtách platiti se má atd. Není ovšem překážky, zákon toho také nevylučuje, ano z důvodů úspory práce se šetřením spojené a nákladů tím vznikajících se to i v jednotlivých případech doporučuje, by okresní soud nejprve rozhodl, zda uplatňovaný nárok žadatelův jest po právu, a učinil další usnesení teprve, až rozhodnutí to nabude právní moci. Ale soud rekursní pokládá za nepřipustný a citovanému zákonnému ustanovení se příčí postup prvního soudu, jenž svým usnesením zamítl jen námitku odporující strany, aniž vyslovil, zda nárok uchazečův na postoupení požadovaných nemovitostí trvá. Zamítnutím oné námitky otázka tato, není ještě rozřešena, poněvadž mohou tu býti jiné různé okolnosti, které požadovací právo vylučují. Prvý soud měl si především položit a rozhodnouti otázku, lze-li žadatele vůbec pokládati za pachtýře ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., neboť podle zákona toho požadovací právo náleží, jak již z nadpisu zákona jest zjevně, jen drobným pachtýřům. Kdo jest drobným pachtýřem, zákon ovšem výslovně neustanovuje, ale plyne to z § 3, kde se vyžaduje, by pachtýř sám nebo s rodinou obdělával požadovaný pozemek a aby získáním pozemků nepřestoupila jeho vlastní zemědělská půda výměry větší 8 ha. Za drobného pachtýře nelze tedy pokládati toho, kdo k obdělávání pachtovaných pozemků používá cizích lidí, kteří nejsou příslušníky jeho domácnosti, třeba že on sám nebo členové jeho rodiny pomáhají při obdělávacích pracích. I když tedy zákon nevymezuje pojmu drobného pachtýře z celého obsahu jeho a z úmyslu zákonodávce, jde zřejmě na jevo, že zákon má na mysli jen drobné hospodáře, kteří potřebují požadovaného pozemku alespoň částečně k obživě své a své rodiny, jakož i osob žijících v jejich domácnosti potud, že jim plodiny, získané z pachtovaného pozemku jsou zdrojem, z něhož čerpají prostředky, nezbytné k výživě, nebo jimiž alespoň doplňují to, čeho se k ní nedostává. Pachtýři, jimž plynou odjinud, třeba z pachtu jiných než požadovaných pozemků, dostatečně prostředky k obživě, jsou z práva požadovacího vyloučeni. Okolnost, výsledky šetření prvního soudu na jevo vyšlá, že žadatel má v pachtu pozemky v poměrně značné výměře 20 ha, která podle pojmů u nás běžných s obytnými a hospodářskými budovami

stačí, aby pokládána byla za rolnickou usedlost střední velikosti (zákon ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 českého zemského zákoníka), měla býti podnětem prvním soudu k tomu, by především obíral se otázkou, zda lze žadatele pokládati za drobného pachtýře, třeba že to namítáno nebylo, poněvadž v řízení o zajištění půdy podle § 17 (3) cit. zák. platí zásady řízení nesporného, a soud z povinnosti úřední musí vzíti zřetel a vyšetřiti všechny okolnosti, jež mají vliv na jeho rozhodnutí (§ 2 čís. 5 nesp. říz.). Toho však první soudce neučinil, rozhodnuv pouze o námitce odporující strany a také jen jí v důvodech svého usnesení se zabývá. Usnesení to jest tedy vadné jak formálně s hlediska ustanovení § 17 (1) cit. zák., tak i neúplné, spočívajíc na nedostatečném šetření, které nepostačuje k tomu, aby řečená vlastnost žadatelova mohla býti spolehlivě posouzena a o ní rozhodnutí učiněno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Důvody rekursního soudu sice neobstojí, nicméně řízení je neúplné, ale nedostatky jsou jiné, než které shledává soud rekursní. Správa velkostatku požadatelův nárok nejprve podáním ze dne 6. května 1920 uznala a teprve za řízení vznesla jedinou námitku, že požadovací právo nepřísluší proto, že jde o hospodářský celek (§ 3 (4) požad. zák.), načež první soudce rozhodl, že námitka, že požadovací nárok pachtýři nepřísluší, se zamítá, což za daného stavu věci neznamenovalo nic jiného, než uznání, že požadovací nárok přísluší, i nelze tedy souhlasiti se stanoviskem rekursního soudu, že prý nebylo o požadovacím nároku rozhodnuto. Také nebylo věcí rekursního soudu, by sám námitky proti požadovacímu nároku vyhledával, zvláště když stav věci a přednesení stran nedávají k tomu podnětu, jako zde. Jde o usedlost, na které požadovatel, pokud se týče jeho předkové již po mnoho pokolení se svými rodinami hospodaří jako pachtýři, vlastních pozemků nemajíce. Nebylo tedy příčiny, by rekursní soud bral v pochybnost vlastnost požadovatelovu jako drobného zemědělce proto, když požadovatel má vlastních pozemků 8 ha (§ 3 požad. zák.), a aby si ustrojil z oné výměry spachtovaných pozemků další závalu, že jednak požadovatel nucen jest k obdělávání takového množství pozemků přibíratí cizí síly, jednak že mu k živobytí stačí jich zbytek (skoro 12 ha), po vyloučení požadované výměry (přes 8 ha) vybývající. Tím zneužívá se pravý smysl zákonných předpisů, neboť zákon sleduje účel, aby pachtýř právě nabyl vlastních pozemků, z nichž by mohl býti s rodinou živ, a nemůže mu tedy, dokud vlastních nemá, vytýkána býti rozsáhlost pachtu a odkazován býti na pouhý pacht, který přece už zítra vlastník mu nadále odepřítí může, nýbrž omezení je vždy jen to, že mu nemůže býti přičteno do vlastnictví více než 8 ha se zákonnou přírůžkou [§ 3 (1) a (2)], kterouž výměru zákon za postačitelou k výživě jedné rodiny pokládá. Dále dosti jest, když pachtýř sám s rodinou pozemky obdělává [§ 3 (1)], a není na závalu, že vedle toho přibírá cizí síly, an snad sám s rodinou nestačí nebo s jistě práce ani není na př. následkem neduživosti nebo nemaje potahu a pod. Poněvadž takto námitky, jež rekursní soud sám stvořil, rozpadávají se v nivec, netřeba ani vyvracetí jeho rovněž mylný náhled, že dle § 17 požad. zák. soud z úřední

povinnosti všechny podmínky a tudíž i všechny závady požadovacího práva vyšetřiti musí, třeba namítány nebyly, a jen se všeobecně podotýká, že zneuznává tu význam a dosah předpisů § 15 (3) a (8) požad. zák. Tento stanoví preklusi vlastníkovu odporu, pokud se na údaje přihlášky vůbec anebo na ty které nevyjádřil, a z onoho plyne, že mluví-li § 17 o vyšetření rozhodných okolností, vztahuje se to samozřejmě jen na ty okolnosti, jež zůstaly sporny. Je tedy jen otázkou, zdali tu jde o hospodářský celek, což požadovací právo vylučuje. Nemuže býti vzhledem ke stavu věci pochyby, že o takový celek jde, neboť ten předpokládá, že zpachtované pozemky mají při sobě vše, čeho k samostatnému vedení hospodářství třeba, zejména tedy nutné hospodářské budovy, a že tedy pozemkový soubor sám ze sebe může býti obhospodařován a není k tomu třeba střediska jiného. Tyto podmínky však v tomto případě tu jsou, jak plyne z nálezů na místě samém. Že snad hospodářské budovy nepostačují, na př. stodola, nevádí, neb to se stává často i jinde; i u velkých dvorů spatřiti lze zhusta stohy obilí, jež pod střechou umístiti nebylo lze. Odvolává-li se prvý soudce na historický původ této usedlosti, dle něhož prvotně propachtován předkům žadatelovým jen soubor pozemků, na němž budov nebylo, a že budovy tyto teprv pachtýři sami vystavěli, bylo přece již tehdež oběma stranám jasno, že potřebné budovy vystavěti se musí, jak se při každé kolonizaci dělo a děje, ježto bez nich nelze soubor obhospodařovati, a že tedy se již propachtem samým určil soubor ten za samostatný hospodářský celek; neprávem tedy prvý soudce popírá, že se úmysl správy k tomu nesl. Třeba že zákon sám za příklad hospodářských celků uváděl dvory a statky, jest v tom přece zahrnuta každá usedlost, ovšem s omezením níže výtčeným. Zemský zákon pro Čechy ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 z. zák. o rozdělení dědictví při rolnických držebnostech střední velikosti neboli o t. zv. právu dvorském užívá výrazů usedlost, statek, dvůr střídavě a stejnoznačně a vytyčuje jako dolní hranici střední velikosti 5 ha (§ 1). Ovšem požadovací zákon rozšířil požadovací právo, jež v § 1 uděluje pouze na zemědělské pozemky, v § 2 také na stavební obytná a hospodářská, jakož i dvorky a domovní zahrádky, zkrátka na usedlosti (hospodářské celky). Pakliže v § 3 poslední odstavec požadovací právo na takovéto hospodářské celky vylučuje, je to zdánlivý odpor, který však se uklidí snadno, hledí-li se k nejvyšší výměře, požadovacímu právu dle § 3 (1) a (2) podléhající, která činí 8 ha s případným přebytkem, 1 ha nedosahujícím: dle toho lze usouditi, že požadovacímu právu dle § 2 podléhají toliko hospodářské celky, tuto výměru nepřesahující (chalupnické usedlosti), kdežto celky, výměru tu přesahující, jsou dle § 3 poslední odstavec, který právě proto, že myslí na celky větší, užil v příkladech výrazu »dvory a statky«, ale vynechal usedlosti a chalupy, z požadovacího práva vyloučeny, a to ovšem celé, nevyjímajíc část 8 ha, neboť zákon nechce usedlosti drobiti, čehož důkazem jest už zákon o právu dvorském, jenž právě k zamezení drobení byl vydán. Zde jde však o výměru asi 22 ha, a tedy o statek, při němž požadovací právo ani na zákonnou výměru 8 ha nepřisluší. Avšak, jak shora řečeno, správa velkostatku ve svém prvním vyjádření požadovací nárok na požadované pozemky 8 ha a něco výslovně uznala. Pakliže však vlastník, když jednou skutečností, tvořící zákonné podmínky požadovacího práva pachtýřova doznal, byť i jen tak, že se, ač

v přihlášce tvrzeny byly, o nich nevyjádřil, tak že se pak o něm dle § 15 požad. zák. má za to, že pravdivost jich uznává, nemůže toto své doznání vzítí později zpět a námitky činiti, platí to také, a to tím spíše, ještě i o uznání nároku požadovacího, zvláště když ono není tu ničím jiným, než uznáním, že všechny zákonné podmínky nároku toho jsou dány, a nemohl tedy vlastník ani zde, bylo-li původní uznání platné, později nároku platně odporovati. Než dle § 15 (6) požad. zák. musí oznámení vlastníka podepsáno býti jím samým neb jeho oprávněným zástupcem, jenž nespadá nutně v jedno s hospodářskou správou vlastníkovou dle § 12 téhož zákona. Zde bylo podepsáno za správu velkostatku lesmistrem Adolfem N-em, i musí tedy býti vyšetřeno, byl-li Adolf N. oprávněným zástupcem vlastníka, při čemž, nebude-li tu zvláštní listiny (§ 1028 obč. zák.), bude dlužno míti na zřeteli, že zákonná plná moc správce řídí se dle § 1029 obč. zák. Nebyl-li N. oprávněn, nárok uznati, nastává otázka, zda nenastala prekluse dle § 15 poslední odstavce požad. zák. Kdyby se na ni přisvědčilo, bylo by ono doplnění zbytečným, avšak přisvědčiti na ni nelze, protože za doznané platí v případě prekluse jen ty podmínky požadovacího práva, jež přihláška tvrdí, zde však jde o skutečnost, vylučující požadovací právo, která by tedy bývala v přihlášce musila uvedena býti záporným způsobem, t. j. že nejde o hospodářský celek, aby prekluse byla nastati mohla, což se však nestalo.

Čís. 1922.

Určuje nebo zvyšuje podle § 353 ex. ř. útraty, jež povstanou provedením jednání, tvořícího předmět exekuce, jest soud povinen vyšetřiti okolnosti, rozhodné pro výši oněch útrat.

(Rozh. ze dne 17. října 1922, R I 1210/22.)

Usnesením ze dne 8. září 1920 stanovil soud první stolice na 60.000 Kč náklady, jež vzejdou vymáhajícímu věřiteli tím, že ku zmocnění podle § 353 ex. ř. předsevzme právní jednání na účet strany povinné. Napotomní žádosti vymáhajícího věřitele o zvýšení oné sumy o 10.000 Kč soud první stolice vyhověl, rekursní soud slyšev znalce, návrh zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Podle druhého odstavce § 353 ex. ř. vymáhající věřitel může navrhnouti, by povinnému dlužníku bylo uloženo, by předem zaplatil útraty, jež povstanou předsevzetím jednání, tvořícího předmět exekuce. Má-li rozhodnutí soudní, vyhovující tomuto návrhu, býti správné, musí dříve vyšetřena býti náležitě výše těchto útrat. Když tedy firma Josef S. jako strana vymáhající navrhla zvýšení útrat, určených původně právoplatně na 60.000 Kč, o dalších 10.000 Kč, bylo povinností soudu, vyšetřiti, zdali toto zvýšení jest odůvodněno. Šetření, předsevzaté za tímto účelem soudem první stolice, bylo tudíž podle druhého a třetího odstavce § 55 ex. ř. oprávněno a rovněž bylo dle prvního odstavce § 526 c. ř. s. vzhle-